

Rok pod znakiem wojny – wydarzenie roku 2022 w Polsce i na świecie

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2023

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Jak co roku w styczniu zapytaliśmy Polaków w pytaniu otwartym – czyli takim, w którym respondenci sami formułują odpowiedzi – o najważniejsze, ich zdaniem, wydarzenie minionego roku¹. Prosiłiśmy o wymienienie takiego, które było najważniejsze dla Polski, oraz takiego, które – według nich – było najistotniejsze w skali międzynarodowej.

Jak wyglądały diagnozy Polaków na przestrzeni ostatnich pięciu lat? W 2018 roku badani za najważniejsze wydarzenie w Polsce uznali obchody stulecia odzyskania niepodległości. Rok później, w 2019, wypowiedzi w tej kwestii zdominowały różne typy demokratycznych głosowań. Za najważniejsze wydarzenie w kraju zostały uznane wybory parlamentarne, a także – choć dużo rzadziej – wybory do Parlamentu Europejskiego. Z kolei w roku 2020 ogólnoswiatowa epidemia przeorała niemal wszystkie dziedziny życia społecznego, gospodarczego, politycznego i kulturalnego, sprawiając, że nic nie było już takie jak wcześniej. Zrozumiałe jest, że zarówno w skali międzynarodowej, jak i krajowej, wydarzeniem roku stał się wybuch epidemii koronawirusa. Również w kolejnym, 2021 roku najważniejszym wydarzeniem pozostawała pandemia COVID-19. Jednak w wymiarze krajowym tylko niewiele mniej wskazań uzyskało pojawienie się na naszej granicy z Białorusią uchodźców, głównie z Bliskiego Wschodu i Afganistanu – sponsorowany przez reżim Łukaszenki i zapewne Rosję element wojny hybrydowej, będący, jak się później okazało, próbą osłabienia Polski, a także całej Unii Europejskiej w przededniu ataku Rosji na Ukrainę.

W tym kontekście trudno przypuszczać, by zdaniem Polaków w roku 2022 zarówno w wymiarze międzynarodowym, jak i w skali kraju, najważniejszym wydarzeniem mogło być coś innego niż wywołana przez Rosję wojna na Ukrainie oraz jej różnorodne konsekwencje.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (393) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej (CAWI), do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 9 do 22 stycznia 2023 roku na próbie liczącej 1028 osób (w tym: 59,5% metodą CAPI, 21,8% – CATI i 18,7% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

WYDARZENIE ROKU 2022 W POLSCE

Wojnę na Ukrainie jako najważniejsze wydarzenie minionego roku w wymiarze krajowym uznało 37,5% badanych. Wspominano ogólnie o „wojnie” czy też o „sytuacji na Ukrainie”, ale przede wszystkim jednoznacznie wskazywano agresora, mówiąc o napaści czy też najeździe Rosji na Ukrainę i popełnianych tam zbrodniach. W tej kategorii mieściły się również wypowiedzi o pomocy Ukrainie w zakresie uzbrojenia, a także o pomocy humanitarnej – tak ze strony polskiej, jak i międzynarodowej. Mówiono również na temat konsekwencji tej agresji – przede wszystkim o międzynarodowych sankcjach nałożonych na Rosję i retorsjach ze strony rosyjskiej, które zdestabilizowały sytuację w światowej gospodarce oraz mocno odbiły się na sytuacji polskiej gospodarki. W tej kategorii wskazywano jeszcze inne konsekwencje, np. upadek rakiety na terenie Polski. Dodatkowo co dziewiąty ankietowany (11,2%) uznał napływ uchodźców z Ukrainy, a także pomoc tym uchodźcom jako najważniejsze wydarzenie minionego roku w naszym kraju. Pojawiały się tu również nieliczne wypowiedzi nie dotyczące Ukrainy, ale sytuacji na granicy polsko-białoruskiej oraz uchodźców z Bliskiego Wschodu w naszym kraju. W sumie zatem wojnę na Ukrainie i związane z nią wydarzenia, tak ją poprzedzające, jako i będące jej konsekwencjami, jako najważniejsze w minionym roku wskazała blisko połowa dorosłych Polaków (48,7%).

Siłą rzeczy pozostałe wydarzenia zeszły na drugi plan i wymieniały je już dużo mniejsze odsetki badanych. Wśród tych „drugorzędnych” – wobec toczącej się w sąsiednim kraju wojny – wydarzeń pierwszorzędne znaczenie miały w oczach Polaków: inflacja i spadek wartości pieniądza skutkujące ogólnym wzrostem cen, głównie towarów konsumpcyjnych – 3,7% wskazań (*spadek wartości pieniądza z powodu chorej polityki rozdawnictwa i zamykania kraju w pandemii*), a także diagnozowany przez niewiele mniejszy odsetek – koniec zmagania z najbardziej dramatycznymi skutkami epidemii koronawirusa czy też w ogóle koniec pandemii – 3,4%. Nieco mniejszy odsetek badanych jako najważniejsze wydarzenia w Polsce w minionym roku wskazywał na kwestie związane z energetyką (2,2% wskazań). Mówiono zarówno o przedłużeniu rurociągu z Norwegii (Baltic Pipe), uruchomieniu pływającego terminalu na gaz skroplony w Gdańsku, jak i konkretyzujących się projektach budowy elektrowni atomowej. W tej kategorii pojawiały się również wypowiedzi krytyczne wobec rządzących dotyczące między innymi dostaw węgla (*afery węglowa*) czy zmian w Orlenie i polityki cenowej tego przedsiębiorstwa (*cud w Orlenie, podwyżka marż przez Orlen*).

Wydarzenie roku 2022 w kraju

Wojna na Ukrainie, agresja Rosji na Ukrainę i jej skutki: sankcje, zerwanie stosunków gospodarczych z Rosją, upadek rakiety w Polsce	37,5%
Napływ uchodźców z Ukrainy, pomoc uchodźcom, uchodźcy	11,2%
Inflacja, spadek wartości pieniądza, wzrost cen, drożyzna	3,7%
Pandemia, koniec pandemii, koronawirus	3,4%
Dotyczące energetyki: przedłużenie rurociągu z Norwegii, budowa elektrowni atomowej, uruchomienie terminalu na gaz skroplony, cud w PKN Orlen, afera węglowa	2,2%
Dozbrajanie armii, rozbudowa armii	1,8%
Brak środków z KPO, utrata środków finansowych, brak dostosowania do wymogów UE, kary dla Polski	1,8%
Mundial w Katarze i inne sportowe	1,2%
Inne polityczne: wizyta Joe Bidena	1,1%
Przekop Mierzei Wiślanej	1,0%
Inne dotyczące polityki socjalnej: podniesienie emerytur	1,0%
Ogólny chaos, bałagan, kompromitacja rządzących	0,8%
Zniszczenie gospodarki, restrykcje dla firm z powodu COVID-19, afery	0,7%
Inne gospodarcze	0,6%
Dotyczące sytuacji w sądownictwie, przywrócenie sędziego Tulei	0,5%
Wniosek o reparacje wojenne	0,4%
Powrót Donalda Tuska do polityki	0,3%
Ustawa antyaborcyjna, sprawa aborcji	0,3%
Dotyczące ekologii, katastrofa na Odrze, ocieplenie klimatu	0,1%
Nie było takiego, żadne	7,8%
Odpowiedź nie na temat	0,8%
Nie wiem, nie pamiętam	30,6%

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wymienić kilka wydarzeń

Wśród pozostałych istotnych wydarzeń z roku 2022 Polacy wymieniali jeszcze dozbrajanie i rozbudowę polskiej armii, a z drugiej strony utratę środków finansowych z UE, niedostosowywanie się do wymagań UE, kary nakładane na nasz kraj z różnych powodów oraz brak środków z KPO (po 1,8% wskazań). Mniej więcej co setny badany jako najważniejsze wydarzenie minionego roku w kraju wskazał: mistrzostwa świata w piłce nożnej w Katarze lub inne wydarzenie sportowe (1,2%), wydarzenie polityczne w zakresie polityki międzynarodowej, najczęściej wizytę prezydenta Joe Bidena w Polsce (1,1%), zakończenie przekopu Mierzei Wiślanej czy zmiany w wymiarze polityki socjalnej państwa, takie jak podniesienie emerytur (po 1% wskazań). Mniej licznie pojawiały się inne wypowiedzi krytyczne wobec rządzących mówiące o kryzysie gospodarczym, pogorszeniu warunków życia, ogólnym chaosie i bałaganie w Polsce (0,8%), lekkomyślnych wydatkach, aferach czy niszczeniu gospodarki i drobnej przedsiębiorczości (0,7%) lub innych wydarzeniach dotyczących gospodarki (0,6%) czy najczęściej krytycznie ocenianej sytuacji w sądownictwie (0,5%). Wśród innych wydarzeń roku 2022 dostrzeżono jeszcze: podniesienie przez władzę sprawy reparacji wojennych od Niemiec (0,4%), powrót Donalda Tuska do polityki krajowej i zmianę ustawy

antyaborcyjnej (choć oba wydarzenia miały miejsce w 2021 roku) – po 0,3% wskazań, a także katastrofę ekologiczną na Odrze (0,1%).

Blisko jedna trzecia badanych (30,6%) nie umiała wskazać żadnego wydarzenia w kraju, które ich zdaniem zasługiwałoby na miano wydarzenia roku, dalsze 7,8% stwierdziło, że żadnego takiego wydarzenia w roku 2022 nie było.

WYDARZENIE ROKU 2022 NA ŚWIECIE

Wojna na Ukrainie w wymiarze międzynarodowym w jeszcze większym stopniu niż w krajowym zdominowała pozostałe wydarzenia roku 2022. Prawie dwie trzecie dorosłych Polaków zapamięta ten rok przede wszystkim jako rok wojny – aż 64,9% ankietowanych stwierdziło, że napaść Rosji na Ukrainę była najważniejszym wydarzeniem minionego roku. Dalsze 6,9% badanych wskazało solidarną reakcję świata (a przynajmniej jego dużej części) na tę agresję jako najistotniejszy aspekt tej sprawy, mówiono o międzynarodowej pomocy militarnej, finansowej i humanitarnej dla Ukrainy, wsparciu politycznym jej władz, pomocy Polski i Polaków, a także o sankcjach nałożonych na Rosję. W sumie zatem 71,8% ankietowanych wymieniło wojnę na Ukrainie i jej konsekwencje jako najważniejsze wydarzenie minionego roku na świecie.

W tym wymiarze nawet pandemia koronawirusa stała się zjawiskiem o dużo mniejszym znaczeniu. Wydarzenie, które przesłoniło na świecie inne sprawy i zdominowało dwa poprzednie lata, w tym roku wskazało zaledwie 4,1% ankietowanych. Częściej zresztą mówiono o epidemii COVID-19 w kontekście jej skutecznego zwalczania niż ciągłego zagrożenia, które stwarza. Tylko 1,4% dorosłych Polaków wymieniło międzynarodowy kryzys energetyczny i gospodarczy czy załamanie współpracy międzynarodowej poprzez zerwanie łańcuchów dostaw, w części będące skutkiem dwóch lat pandemii, ale w dużej części pogłębione wybuchem wojny na Ukrainie i jej skutkami, jako najistotniejsze zdarzenia minionego roku. Co setny badany (1,1%) wskazał wsparcie Stanów Zjednoczonych i NATO dla Polski oraz ogólną konsolidację krajów NATO, a także decyzję o rozszerzeniu tej organizacji o Finlandię i Szwecję jako najważniejsze wydarzenia roku 2022. Spośród innych Polacy jako znaczące zapamiętali ponadto wydarzenia polityczne, takie jak śmierć królowej Elżbiety II (0,8% wskazań), zmiany w układzie sił na świecie w postaci nowych sojuszy – Rosji z Iranem, specjalnych stosunków Rosji z Chinami czy zaostrzenie polityki Chin wobec Tajwanu (0,7%), wybór Joe Bidena na prezydenta USA czy atak na Kapitol (które faktycznie miały miejsce wcześniej – 0,4%), a także wydarzenia z innych dziedzin życia, np. mundial w Katarze, uruchomienie gazociągu Baltic Pipe (po 0,7%) czy zmiany klimatyczne i różne katastrofy naturalne z tym związane (0,4%).

Wydarzenie roku 2022 na świecie

Wojna na Ukrainie, agresja Rosji, także hasłowo: wojna, operacja specjalna	64,9%
Reakcje świata: pomoc militarna Ukrainie, pomoc państw dla Ukrainy, pomoc Polaków. Sankcje na Rosję	6,9%
Pandemia, zwalczanie pandemii, COVID, koniec COVID-a	4,1%
Ogólnoswiatowy kryzys gospodarczy i energetyczny, inflacja, załamanie gospodarki światowej, zerwanie łańcuchów dostaw	1,4%
Wsparcie USA dla Polski, konsolidacja NATO, rozszerzenie NATO o nowe kraje, zbrojenia	1,1%
Śmierć Elżbiety II	0,8%
Inne napięcia i wydarzenia w polityce międzynarodowej, nowe sojusze, zbliżenie Rosji z Chinami, Iranem i Indiami, zaostrzenie polityki Chin wobec Tajwanu, polityka Watykanu	0,7%
Mistrzostwa świata, mundial w Katarze	0,7%
Inne, także krajowe: gazociąg Baltic Pipe	0,7%
Wybór Joe Bidena na prezydenta USA, atak na Kongres USA	0,4%
Walka ze zmianami klimatycznymi, katastrofy i kataklizmy, tornada, cyklony, wulkany	0,4%
Inne polityczne	0,3%
Nie było takiego, żadne	2,0%
Odpowiedź nie na temat	0,3%
Nie wiem, trudno powiedzieć	17,8%

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wymienić kilka wydarzeń

W tym roku Polakom było łatwiej wybrać najważniejsze wydarzenie minionych dwunastu miesięcy w wymiarze międzynarodowym niż w skali kraju. Tylko 17,8% badanych nie umiało wskazać żadnego wydarzenia, które w zeszłym roku było najistotniejsze dla świata, z zaledwie 2% stwierdziło, że żadne wydarzenie na świecie na takie miano nie zasłużyło.

Opracował

Krzysztof Pankowski